

Myrviken 1975

Sammanställt av:
Mikael Söderström
Lena Sivertsson
Anette Nordin
Björn Olofsson
Fredrik Lignell

Innehållsförteckning

1.	Samhället Myrviken	s. 3
2.	Lite om pensionssystemet och pensionärsbostäder	s. 4
2.1	Pensionen – en kort historik	s. 4
2.1.1	Allmän tilläggspension (ATP)	s. 4
2.1.2	Änkepension	s. 5
2.1.3	Hemtjänst och färdtjänst	s. 6
2.2	Pensionärsbostäder	s. 7
3.	Livet som pensionär i Myrviken	s. 7
3.1	Husen i miljön	s. 7
3.2	Lite om vardagen	s. 8
3.3	Social service	s. 8
3.4	Fritidsaktiviteter	s. 9
4.	Samtalsämnen	s. 10
4.1	Det moderna industrisamhället kontra det gamla jordbruksamhället	s. 10
4.2	Inflationsproblem	s. 11
4.3	Invandring	s. 11
4.4	Den offentliga sektorn expanderar	s. 11
4.5	Avbefolkning i Jämtland	s. 12
4.6	Dagens bortskämda ungdom!	s. 12
5.	Karaktärer	s. 13
5.1	Albert och Thea	s. 13
5.1.1	Albert	s. 13
5.1.2	Thea	s. 14
5.2	Beda	s. 15
	Bilaga 1: Karta	s. 17
	Bilaga 2: Albert och Thea	s. 18
	Bilaga 3: Beda	s. 19
	Bilaga 4: Intervjuer	s. 22
	Bilaga 5: Bilder	s. 29

1. Samhället Myrviken

Hej och välkommen till Myrviken 1975; en tätort i Bergs kommun några mil söder om Östersund (för karta, se bilaga 1). Myrviken är ett livligt samhälle på 223 personer med gemenskapskänsla och där alla i princip känner till varandra. Mest rörelse är det kring korsningen som befinner sig mitt i byn och två populära träffpunkter är matstället ”Baren” (som drivs av Maj-Lis och Lennart Pettersson) samt bensinmacken (Esso). Strax öster om samhället ligger även Fröjdholmen, som är ett av Jämtlands populäraste danspalats. I Myrviken finns det mesta man kan tänkas behöva:

- En tandläkarmottagning.
- En hälsocentral med tillhörande läkare.
- En mataffär – även kallad ICA Porten.
- En bank där Anette Olofsson är föreståndare (Sparbanken).
- En skola med över 100 elever från klasserna 1-6.
- I den gamla yrkesskolans lokaler hittar man en verkstad (Ovikens mekaniska) och dess ägare Tord Borgefjäll.
- Ett postkontor.
- En kiosk (”Westerbergs kiosk”) som drivs av Britta Westerberg.
- En skomakare.
- En VVS-firma som ägs av Ingvar Larsson och Folke Andersson.
- Ett lastbilsåkeri där Per Albertsson ensam driver rörelsen.
- Ett tunnbrödsbageri vid namn ”Åkrokens tunnbröd” som befinner sig i det gamla mejeriets lokaler. Ägare är Karin Broddesson och hennes son Sven samt dottern Gölin Höggren. Detta utvecklades till en stor arbetsplats där man arbetade i skift och bageriet hade som mest 16 anställda, vilket gjorde det till ett av den tidens största tunnbrödsbageri.
- En taxifirma.
- En radio och tv-affär (Myrvikens radio och tv).
- En sim- och sporthall som invigdes hösten 1970.¹

¹ Myrviken: Det unga samhället 1935-2004; Erland Magnusson, telefonintervju 2012-02-20. Vill du läsa mer om Myrviken 1975 hänvisas till häftet ” Myrviken: Det unga samhället 1935-2004”.

2. Lite om pensionssystemet och pensionärsbostäder

2.1 Pensionen – en kort historik

Under en 100-årsperiod har åldringsvården i Sverige förändrats från att ha varit en familjeangelägenhet – där varje familj hade ansvaret att ta om sina barn, äldre och sjuka – till att vara en angelägenhet för det offentliga. Det sociala reformarbetet under 1900-talets första årtionden resulterade i en ny fattigvårdslag, vilket i sin tur bland annat ledde till förbjudandet av fattigvårdsauktioner och att fattigstugorna blev ålderdomshem. En grundläggande tanke med reformarbetet var att...

... ”anstaltsväsendet skulle byggas ut [samt skiljas åt] för att möta de olika behoven på omhändertagande. De gamla och orkeslösa skulle bo på ålderdomshem medan de kronsikt sjuka skulle behandlas på vårdhem eller större anstalter. Genom denna lagstiftning började det ske en förskjutning i ansvarsfördelningen, från familjerna och sockengemenskapen till myndigheter som kommun och stat”.²

Som framgår i texten ovan fanns en utpräglad politik strävan att förbättra situationen för de äldre i samhället från 1910-talet och framåt. En satsning på att höja standarden var införandet av den allmänna pensionen.³ Det skulle dock dröja till folkpensionens (grundpension till alla ålderspensionärer, oberoende av tidigare inkomst) införande 1948 innan pensionen uppnådde en nivå att den gick att leva på. Då blev också pensionen en rättighet och, som nämnts ovan, inte inkomstprövad. Denna lag innebar att pensionsnivån höjdes kraftigt och inte längre var beroende av de avgifter som hade betalats in. Man betraktade numera folkpensionen som en rättighet oberoende av pensionärernas ekonomiska situation (folkpensionen upphörde 1999 då det allmänna pensionssystemet infördes).⁴

2.1.1 Allmän tilläggspension (ATP)

Den så kallade ”ATP-frågan” berörde det svenska pensionssystemet samt dess utformning och var den helt dominerande frågan i svensk politik i slutet av 1950-talet. ATP-systemet (som upphörde 2002) fick sitt genombrott 1960 och för första gången fanns ett system för alla där pensionen betraktades som uppskjuten lön för utfört arbete och inte som ett bidrag. Systemet bestod av en grundpension, folkpensionen som var lika för alla, och en inkomstgrundad

² Persson, Christina. På ålderns höst. I *Jämten 2012: Det moderna samhället*, Anna Hansen (red.), 66.

³ *Ibid.*, 67-68.

⁴ Ståhlberg, Ann-Charlotte. *Våra pensionssystem*, 1995; Niemälä, J och Özdemir, S. *Det nya pensionssystemet*, 2000.

tilläggs pension (ATP). För de som var relativt gamla när ATP reformen infördes fanns övergångsbestämmelser. Dessa bestämmelser gjordes mera generösa under en övergång. Detta innebar att helpension från ATP kunde bara de som var födda 1914 och senare få. De som var födda före 1914 fick reducerad ATP och de som var födda före 1896 fick inte någon ATP alls.⁵

1976 sänktes den allmänna pensionsåldern i Sverige från 67 till 65 år, utöver sänkningen infördes då även den rörliga pensionsåldern. Införandet av rörlig pensionsålder innebar att en person kunde börja ta ut pension redan från den månad man fyllt 61 år.⁶

2.1.2 Änkepension

Änkepension infördes i början på 1940-talet i Sverige och var en form av efterlevandepension som utgick till en avliden mans änka (änkepensionen avskaffades 1990). Änkepensionen har sin bakgrund i att mannen skulle arbeta och intjäna en pension för både sig och sin hustru så att hustrun, om mannen avled, fick en ekonomisk ersättning som till viss del täckte den inkomst som han bidrog med.⁷ Änkepension från ATP betalades enligt de äldre reglerna till änka om:

- äktenskapet hade varat i minst fem år och ingåtts senast den dag då mannen fyllde 60 år eller...
- ... makarna hade gemensamt barn (oavsett ålder) vid mannens död.

Änkepensionen utgjorde 40 procent av mannens ATP. Om det fanns barn med rätt till barnpension, betalades änkepensionen med 35 procent under den tid då barnpension betalades. Pensionen betalades även om änkan fick egen förtids- eller ålderspension. Pensionen upphörde om änkan gifte om sig. En kvinna som sammanbott med den avlidne utan att vara gift med honom, kunde enligt de äldre reglerna inte få änkepension från ATP.⁸

⁵ Ståhlberg, Ann-Charlotte. Våra pensionssystem, 1995; Niemälä, J och Özdemir, S. Det nya pensionssystemet, 2000; Nationalencyklopedin. www.ne.se/folkpension (hämtad 2012-02-24).

⁶ Josephson, L. Den rättsliga grunden för allmän pension, 2009; Nationalencyklopedin. www.ne.se/folkpension (hämtad 2012-02-24).

⁷ Statistiska centralbyrån (SCB). www.scb.se/statistik/_publikationer/LE0001_2011K03_TI_04_A05TI1103.pdf (hämtad 2012-02-24); Josephson, L.

⁸ Facket försäkrar. facketforsakrar.se/radgivare/pdf/07_tidigare_regler_social_avtalsforsakringar.pdf (hämtad 2012-02-24).

2.1.3 Hemtjänst och färdtjänst

Utvecklingen av hemtjänst börjar först på 1950-talet. Fram tills dess bestod den offentliga äldreomsorgen endast av institutionsvård. Mot slutet på 1960-talet började attityden gentemot äldre förändras. De uppfattades inte längre som vårdobjekt utan var en mer definierad grupp i samhället och deras behov var värda lika mycket som andra samhällsmedlemmars.⁹ År 1957 fick kommunerna större ansvarsområde för äldre och handikappade när socialtjänstlagen trädde i kraft. Enligt lagen blev kommunerna då ansvariga att ge service till äldre och handikappade som bodde i sina hem. De som arbetade inom hemtjänst kallades för hemvårdarinnor och deras uppgifter var att hjälpa eller ersätta husmodern när hon inte var hemma eller på grund av sjukdom. De hade en ettårig utbildning som var inriktad mot hushållsarbete och barnomsorg. 1960 påbörjade kommunerna att anställa och utbilda hemsamariter för att ge vård och service till äldre i deras hem. För att kunna arbeta som hemsamarit krävdes en sex veckor lång utbildning där de fick lära sig om bland annat kostlära, hemvårdlära, hemsjukvård med mera. Begreppet hemtjänstsamarit ändrades 1980 och då fick de titeln vårdbiträde.¹⁰

För att äldre och handikappade i möjligaste mån ska kunna fortsätta leva ett normalt liv finns vid sidan av vården och omsorgen också möjlighet att få hjälp att resa - så kallad färdtjänst. Färdtjänst började växa fram i organiserade former i slutet av 1960-talet. 1974 infördes statsbidrag till färdtjänst. Enligt förarbetena skulle färdtjänst få användas av alla vars handikapp motiverade att de hade tillgång till en särskild form av transportservice. Den skulle utgå efter behov och inte begränsas till antal resor, resmål eller tidpunkter. Fram till 1997 reglerades färdtjänsten i socialtjänstlagen där det anges att färdtjänst är ett av de sätt kommunen bör bistå den enskilde med för att underlätta för denna att bo hemma och "ha kontakter med andra". Färdtjänstens omfång ökade snabbt.¹¹ Mellan 1973 och 1975 tredubblades nästan antalet färdtjänstberättigade, från 66 000 till 160 000. Av dessa var drygt 70 procent 67 år och äldre. I oktober 1975 hade 12 procent av de äldre färdtjänstillstånd.¹²

⁹ Ennazih, O och Fransén, K. Organisationskultur inom den kommunala hemtjänsten, 7-8.

¹⁰ Bjärenfall, M och Ussitalo, J. Integrerat ledarskap inom hemtjänsten, 7.

¹¹ 1998 trädde färdtjänstlagen i kraft och ett viktigt syfte med lagändringen var att poängtera att färdtjänst är en transportfråga och inte en social omsorgsfråga.

¹² Antman, Peter. Barn och äldreomsorg i Sverige. 1996; Edebalk, P.G. Färdtjänst för pensionärer – mot ett nytt avgiftssystem, 1986.

2.2 Pensionärsbostäder

Medan införandet av den allmänna pensionen var en åtgärd för att förbättra äldre människors situation, var satsningen på bättre bostäder en annan. Ett tillvägagångssätt för att motverka bostadsbristen för de äldre under 1960- och 1970-talen var byggandet av pensionärshem och pensionärslägenheter. Problemet hade uppstått som ett resultat av att äldre människor levde allt längre på grund av bättre levnadsförutsättningar. Målet med byggandet av billiga bostäder som kunde uppfylla de mest väsentliga bostadsbehoven var just att pensionärer som i övrigt kunde klara sig själva och som inte hade råd att hyra en vanlig lägenhet skulle hjälpas att överleva på sin låga pension.¹³ Ett annat mål med dessa öppna anläggningar med pensionärsbostäder var att man ville komma bort från det institutionspräglade ålderdomshemmet där pensionärernas vårdbehov stod i fokus. Pensionärsbostäderna kunde bland annat vara i form av långa längor med lägenheter efter varandra som man när behovet inte fanns längre skulle kunna riva. I de flesta fall blev dock de från början tillfälliga bostäderna permanenta.¹⁴

3. Livet som pensionär i Myrviken

Förutom ”Husen i miljön” (3.1) nedan kommer avsnitten ”Lite om vardagen” (3.2), ”Social service” (3.3) och ”Fritidsaktiviteter” (3.4) redovisas i punktform och till stor del baseras på information från tidigare minneanteckningar (intervjuer).

3.1 Husen i miljön

Efter livliga och hätska debatter såväl i fullmäktige som hos gemene man under 1950-talet om placering av ett nytt ålderdomshem, beslutar den 9 december 1957 kommunalfullmäktige att ålderdomshemmet Dalsätra skall ligga i Myrviken. 1961 påbörjas bygget och på luciadagen 1962 flyttar de första personerna in. Sju år senare (1968) tillkommer samlingslokalen med tillhörande förrådsutrymmen, bisättningsrum (ett rum där kistan med kroppen förvaras i väntan på begravningen) samt lokaler för fotvårdsterapeut. Samma år byggs också de första fristående pensionärslägenheterna och det är dessa som ni hittar här på Jamtli. 1973 byggdes ytterligare en tillbyggnad då behovet av platser ökade.¹⁵

¹³ Antman, P; Persson, C., 70.

¹⁴ Persson, C., 65-70.

¹⁵ Myrviken: Det unga samhället 1935-2004.

3.2 Lite om vardagen

Vissa pensionärer...

- ... tyckte det var en lyx att få tillgång till rinnande varmt vatten och värme samt närhet till affären.
- ... uppskattade att inte behöva frysa på morgonen, att kunna duscha när som helst tillsammans med friheten att kunna göra vad man vill utan måsten.
- ... levde upp som ett resultat det sociala livet som boendet i lägenheterna innebar (många bodde tidigare avsides utan bussförbindelser).
- ... satte potatis tidigt på våren i mjölkpaket som de förvarade inomhus. Senare tog de ut potatisarna och satte om dem i papperspåsar som stod på altanen. På så sätt fick de tidig färskpotatis.
- ... bad vaktmästarna att plocka bort några av cementplattorna vid altanen bakom huset för att kunna göra ett litet trädgårdsland. De som planterade satte lite morötter, sallad, potatis och blommor etc.

Medan andra...

- ... hade svårt att sysselsätta sig hela dagarna och längtade tillbaka till sina gårdar där de hela livet hade haft sysslor att ta tag i. Detta fenomen var vanligare bland männen som hade lättare att "sjunka ihop" samtidigt som kvinnorna klarade det bättre. De fortsatte med sina handarbeten, var socialare, knöt kontakter och pratade med grannarna.

De boende i lägenheterna hade...

- ... postfack och...
- ... tillgång till tvättstuga.

3.3 Social service

De boende i pensionärslängorna...

- ... fick hjälp av Socialnämnden, som fortfarande kallades fattigvården, att komma till lägenheterna.
- ... fick hjälp av släktingar eller föreståndaren med betalandet av räkningar.
- ... handlade och lagade maten själva till en början för att senare gå över till att beställa mat via storkök medan andra – speciellt "emsamgubbarna" – gick till Dalsätra och åt.
- ... hade hemsamarit (några få), men ej på daglig basis. Vissa fick även städhjälp. Hjälpen kom från Dalsätra, trots att det inte var "officiellt".

- ... gick inte in på terapin på Dalsätra. Det skedde först på 1980-talet när de fick en ny terapeut.
- ... hade distriktssköterska, läkare, tandläkare samt postkontor inom gångavstånd.
- ... fick åka taxi som tillstyrktes av läkaren (färdtjänst) om de var i behov av att åka till sjukhuset.

3.4 Fritidsaktiviteter

Pensionärerna (de boende) ...

- ... hade möjlighet att delta i Korpen ("Vårlunken") och de hade motionskort som de fyllde i efter sina promenader eftersom man kunde vinna en halsduk eller liknande. Denna aktivitet var väldigt uppskattad.
- ... ordnade med kaffe och bak och bjöd hem herrarna från området (flera ensamma karlar bodde i pensionärslägenheterna).
- ... anordnade midsommarfester och surströmmingsfester.
- ... åkte på pensionärsresor (ofta flerdagsresor) till Kiruna, Narvik, och Öland.
- ... fick av och till besök av artister som till exempel Thore Skogman som uppträdde på Fröjdholmen, men som tog sig tid till att göra ett gästspel inne på Dalsätra.
- ... höll på med hantverk, slöjd, stickning och gammaldans.
- ... roade sig i samlingslokalen "Matnässtoschan" där bland annat Röda Korset och olika politiska föreningar lejde dit underhållning.
- ... som var medlemmar i PRO brukade hålla till i badhuset.
- ... hade möjlighet att delta i pensionärsgymnastik i samlingsalen med Siri Eldebro.¹⁶

¹⁶ Siv Jonsson, intervju 2011-02-01; Ingeborg Månsson, intervju 2010-11-17; Erland Magnusson, intervju och telefonintervju 2010-11-17 respektive 2012-02-27.

4. Samtalsämnen

Här redovisas kortfattat några förslag på samtalsämnen som pensionärerna kan lyfta fram i samtal med exempelvis besökare. Redovisningen sker i form av korta texter som är tänkta att ge en historisk insikt som följs av en eller flera reflekterande frågor som pensionärerna kan ta ställning till.

4.1 Det moderna industrisamhället kontra det gamla jordbrukssamhället

Industrialiseringen innebar i många avseende en genomgripande förändring av samhället. Tiden fick en ny innebörd. Medan tiden i jordbrukssamhället var en fråga om årstidernas skiftningar blev punktlighet centralt i industrisamhället. Arbetskraften måste infinna sig på sin arbetsplats på ett givet klockslag och arbeta fram till arbetstidens slut. Industrialiseringen innebar även att arbetet utvecklades till att bli ett medel för den anställde att förvärva de nödvändiga resurserna för att leva. Arbete blev något människor levde av men knappast för. Denna så kallade lönearbetarlivsform utmärks av att det finns en skarp gräns mellan arbete och fritid. Arbetet betraktas som ett nödvändigt ont och fritiden som det eftersträvansvärda. Man arbetar för att kunna leva.

Hur upplever pensionärerna denna nya uppfattning angående tid samt syn på arbete i motsats till fritid?

Med industrialiseringen förändrades också synen på arbetet och därmed den livsform som människor eftersträvade. I jordbrukssamhället framstod självständighetslivsformen som eftersträvansvärd. Verksamhet som självägande bonde eller hantverkare betraktades inte enbart som ett arbete utan som själva livet. Arbetstid och fritid flöt ihop liksom arbete och fritidssysslor. Jordbrukssamhällets uppskattning av denna livsform återspeglade att alternativet - att tjäna någon annan antingen det var en storbonde, en mästare eller en ämbetsmannafamilj - framstod som mindre lockande. Sådant arbete innebar att den anställde var utlämnad åt sin ”herres” godtycke. Friheten att vara sin egen lockade. Oavsett vad man arbetade med så var den materiella levnadsstandarder låg, men en egen gård, gav åtminstone innehavaren ett oberoende.¹⁷

¹⁷ För vidare läsning rekommenderas bland annat artikeln ”Det nya Sverige – regionala mönster vid övergången från industrisamhälle till informationssamhälle”, skriven av Jan-Evert Nilsson.

Industrisamhället medförde en ökad materiell välfärd i kontrast till den relativt låga levnadsstandard som jordbruksamhället innebar där de flesta människorna fick slita hårt för brödfödan. Bör man oroa sig över samhällets nya sätt att hantera ekonomi där man lånar och spenderar i stället för den sparsamhet som karakteriserade jordbrukssamhällets? Hur ser pensionärerna på förlusten av att vara oberoende? Har hantverksskickligheten fått mindre betydelse i det moderna samhället?

4.2 Inflationsproblem

Västvärlden drabbades av en djup ekonomisk svacka i mitten av 1970-talet, i svallvågorna efter den stora oljekrisen 1973. I Sverige innebar den ökade inflationen även att tillväxttakten mattades av samt att arbetslösheten steg.

Arbetslöshet kan få många konsekvenser. Dels i form av psykisk ohälsa men också sämre löneutveckling jämfört med dem som inte har drabbats av arbetslöshet och utanförskap. Hur påverkades pensionärerna av denna utveckling? Inte alls? Kanske någon släkting, barn eller barnbarn?

4.3 Invandring

Under 1970-talet dominerades inflyttningen till Sverige av anhöriga till personer som redan bosatt sig i landet. Denna "familjeinvandring" var alltså närmast en konsekvens av den tidigare arbetskraftsinvandringen.¹⁸

Positiva attityder gentemot invandring kan exempelvis vara att de invandrande människorna bidrar till en ekonomisk expansion under goda tider, medan en negativ attityd till invandring kan förklaras av flera olika faktorer, som till exempel att man tror att invandring är dåligt för landets ekonomi eller hotar den nationella identiteten.

4.4 Den offentliga sektorn expanderar

Med välfärdsstaten som centralt tema expanderar under 1970-talet den offentliga sektorn starkt genom utbyggande av vård, skola och om sorg. Vad gäller äldreomsorgen beskrivs 1960- och 1970-talen som äldreomsorgens guldålder, men det var inte allt som glimmade

¹⁸ För vidare läsning rekommenderas bland annat artikeln "Invandringen till Sverige" (2009), skriven av Dick Harrison.

under denna period. Till exempel flyttade en hel del äldre för säkerhets skull, trots att de skulle ha kunnat bo kvar hemma om de fått hjälp av hemtjänsten. Då hade de sannolikt hållit sig friska längre och undvikit den negativa spiral som är så vanlig hos dem som tvingas flytta.¹⁹

Vad är pensionärernas erfarenheter? Har levnadsstandarden förbättrats med möjligheten till exempelvis hem- och färdtjänst sedan de flyttade eller längtar de tillbaka?

4.5 Avbefolkning i Jämtland

Utvecklingen under perioden 1950–1975 kännetecknades av en fortgående urbanisering. Jämtlands befolkning var som störst på femtiotalet då 154 000 människor levde där. 1975 hade siffran sjunkit med drygt 20 000 människor. Samtidigt växte befolkningen i storstadsregionerna med 34 procent under denna period.²⁰

Unga som flyttar i sökandet efter utbildning eller rentav storstadslivet. Unga vuxna som inte återvänder till hemtrakterna, eftersom där inte finns något lämpligt jobb. Vilka åsikter har pensionärerna?

4.6 Dagens bortskämda ungdom!

Att vara ung i början på 1900-talet var inte lätt. På den tiden gick man till fots om man skulle någonstans, riktiga leksaker fanns knappt utan man fick hålla tillgodo med naturens egna ”leksaker” och man förväntades i tidig ålder hjälpa till i jordbruksarbetet.

Annat är det med dagens bortskämda ungdom och deras mopeder och drickande av mellanöl. Eller så kanske man är av den åsikten att det är tur att de slipper ha det som vi i den äldre generationen hade det...

¹⁹ För vidare läsning rekommenderas ”Från fattigvård till valfrihet: Utvecklingen av vård och omsorg om äldre”, (2011) utgiven av Sveriges kommuner och landsting.

²⁰ Befolkningsutveckling i Jämtland/Härjedalen i ”Framtid för Jämtland”; Kunskapssamhällets geografi (2003). www.arenafortillvaxt.com/files/publikationer/pdf/Kunskapssamhalletsgeografi.pdf (hämtad 2012-02-29).

5. Karaktärer

Tanken med karaktärerna är att man ska kunna skildra olika levnadsöden samt olika förhållningssätt till livet och till att åldras. Nedan redovisas endast några viktiga fakta i karaktärernas liv. För en fullständig kronologi se bilaga 2 och 3. Paret Albert och Thea är fiktiva medan änkan Beda baserats på hennes egen dagbok samt intervjuer, se bilaga 4.

5.1 Albert och Thea

5.1.1 Albert

Civiltillstånd:	Gift
Född:	3 augusti 1896
Familj:	Frun Thea
	Barn: Sven-Olof (f. 1937) och Margaretha (f. 1940)
	Barnbarn: Sven-Olofs och hans fru Birgittas (f.1938) barn Mikael ”Micke” (f.1960), Ann-Charlotte ”Lotta” (f.1962), Mattias ”Matte” (f.1970) samt Margarethas och hennes man Rolands (f. 1938) barn Annika (f.1963) och Sven (f.1966)

Albert Söderberg föddes den 3 augusti 1886 på en gård i Oviken som nummer tre i en syskonskara av fyra. Under barndomen uppstår intresset för jakt och skytte då han får följa med sin pappa på älgjakt, ett intresse som även håller i sig på äldre dagar. 1926 träffar han sin blivande fru Thea på dans och de gifter sig fyra år senare, nämligen den 5 juli 1930 i Ovikens nya kyrka. Samma år tar även paret över Alberts föräldragård. 1969 flyttar paret in i en av pensionärslägenheterna vid Dalsätra och gården skrivs över på dottern. Albert hade velat att sonen skulle ta över, men eftersom sonen gör en karriär som militär är detta inte möjligt.

Sex år senare (1975) är Albert något delad vad gäller själva flytten; det positiva är att han inte längre orkar lika mycket och det känns bra att gården är överlämnad till yngre förmågor, det negativa är att det inte blev sonen som tog över gården utan dottern. Albert har alltid jagat och gör det fortfarande men i mindre skala, numer sitter han på pass under älgjakten och jagar inte småvilt – kroppen orkar inte som den gjorde förr. Annat var det förr då när han jagade så fort han fick tillfälle. Det rådde det ingen brist på kött hemma och favoriten är när Thea steker tjäder till söndagsmiddag. När han var yngre satt han inte på pass minsann utan gick med hund. Albert minns speciellt en hund, Mufti, en stövartik som var fantastisk på harjakt.

Trav tycker Albert också om. Travtävlingar i Oviken är givna, men han åker även in till Östersund när det är speciella tävlingar där.

5.1.2 Thea

Civiltillstånd: Gift
Född: 29 juli 1905
Familj: Maken Albert
Barn: Sven-Olof (f. 1937) och Margaretha (f. 1940)
Barnbarn: Sven-Olofs och hans fru Birgittas (f.1938) barn Mikael "Micke" (f.1960), Ann-Charlotte "Lotta" (f.1962), Mattias "Matte" (f.1970) samt Margarethas och hennes man Rolands (f. 1938) barn Annika (f.1963) och Sven (f.1966)

Thea Olsson föddes den 29 juli som yngst i en syskonskara av åtta stycken. Hennes första år bodde familjen på en liten gård i Oviken, men familjen flyttar så småningom till Brunflo där fadern fått arbete på Gusta Stenhuggeri.

Thea trivs i det nya boendet med diverse bekvämligheter såsom varma element och varmt vatten utan att hon behöver elda det första hon gör på morgonen. Precis som maken Albert börjar hon känna sig trött i kroppen vilket gör att det är skönt med en liten lägenhet som är lättstädad. Thea känner att gårdens framtid är tryggad; dottern är en arbetshäst och mågen är minsann studerad agronom som vill utöka samt utveckla gården. Sonen fortsatte efter rekryten och är i dag major, stilig och grann i sin uniform, bor i Östersund med sin fru i nybyggd villa. Frun arbetar som sjuksköterska och är ett rejält fruntimmer.

Thea märker på sin make att han är lite piggare i kroppen nu sedan de sålt gården och flyttat till lägenheten, samtidigt är han nedstämd på ett sätt som han inte var då de bodde på gården. Kanske för att han inte har något att förströ sig med eller så är hans tankar på gården och oro över hur den sköts? Thea tror det bli bättre bara tjälen gått ur jorden så att Albert kan göra ett litet land och kanske plantera morötter?

Samtidigt som Thea tycker det är bra med en lättskött lägenhet, hade hon önskat att lägenheten vore lite större. Då hade hon haft möjligheten att ta med fler möbler; till exempel hade hon gärna tagit med vävstolen, men var skulle den få plats? Några prydnadssaker tog de

med sig men lite onödigt att ta med den fruktansvärt stora tavlan, hade hon inte kunnat få kasta den!

Thea skulle vilja hitta på mer saker nu när de inte har gården att sköta – kanske ut och resa som grannkvinnan Beda? Det är inte nödvändigtvis så att Thea vill ge sig ut på en resa till något annat land med flygplan, men en bussresa med PRO till något trevligt ställe hade inte varit helt fel. Tänk att få bo på hotell...

5.2 Beda

Civiltillstånd:	Änka
Född:	12 juli 1910
Familj:	Syskon i livet och deras familjer

Beda Larsson föds den 12 juli i Borgen norr om Myrviken som nummer tre i en syskonskara av sju. Familjen ägde och drev ett litet jordbruk. Under vinterhalvåret arbetade fadern i skogen för att dra in pengar till familjen. Bedas barndom var fattig med enkla förhållanden med omsydda kläder, ensidig kost och tidvis lite mat. 1929 träffar Beda den 15 år äldre Folke Backlund på dansbanan i Borgvik och de gifter sig borgligt den 9 augusti 1931. Året därpå (1932) tecknar paret tillsammans ett egnahemslån och bygger sig ett Per-Albintorp i Svensåsen söder om Oviken.

Ungdomens svåra år har satt fruktansvärda spår i hennes kropp och trots att önskan om barn alltid funnits, får Beda och Folke acceptera att så inte blir fallet. Istället väljer paret att ta emot ett finskt krigsbarn, Irja, och mellan åren 1940-1945 så får Beda och Folke – åtminstone tillfälligt – sin familj till slut. Efter krigets slut reser Irja tillbaka till Finland och sorgen är stor, men kontakten kommer att hållas länge. Efter Folkes död 1973 säljer Beda gården då hon känner att hon inte orkar med det slitsamma livet på torpet. Hon vill flytta till en av de pensionärlägenheter som finns att hyra i Myrviken.

Beda sålde en del av sitt gamla bohag till ett yngre par som köpte ett gammalt hus (Gröna vågen) utan el och vatten. Hon förundras över att dagens ungdom köper gamla saker och flyttar till ett hus utan bekvämligheter när det är just dessa bekvämligheter (eluppvärmda element och rinnande vatten) som gör att Beda njuter extra mycket av det nya boendet. Beda

införskaffar mycket nytt i det första boende som är henne eget, men hon sparar dock kopparna som hon köpte för sin första lön år 1925. Några nya möbler har hon också köpt och har fler nya möbler än gamla.

Beda åker, när tillfälle ges, gärna på bussresor som PRO arrangerar. Tänk att hon – som för bara några år sedan som längst varit till Sveg en gång på begravning – under de senaste åren besökt Kiruna, Narvik och Öland. Att dansa är också Bedas nya passion! Dansbandsmusiken flödar i Bedas lilla lägenhet. Finska krigsbarnet Irja kommer att få ärva Beda när hon går bort, testamentet har hon redan skrivit. I år är det 44 år sedan Beda och Folke gifte sig. Tänk om han hade fått vara kvar i livet tänker hon och torkar en liten tår i ögonvrån.

Beda har änkepension men längtar till den dag hon ska få egen pension. Enligt nuvarande regler så går hon i pension 1977, men politikerna håller på att se över pensionsåldern och den kan komma att sänkas till 65 år redan nästa år!

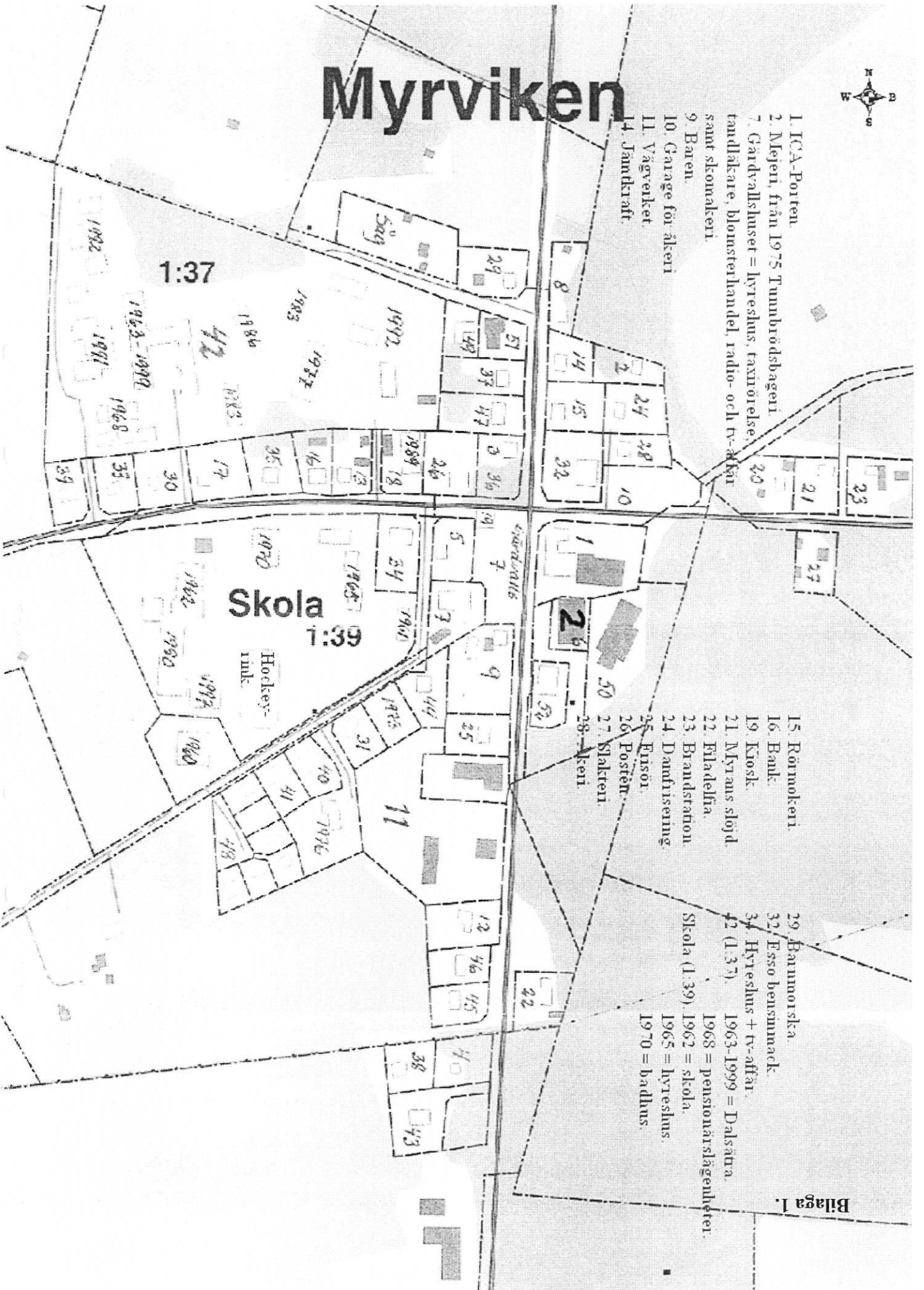

Myrviken

1. ICA-Porten
2. Mejereri, från 1975 Tunnbrödsbageri
7. Gärdvalls huset = hyreshus, faxinörelse, tandläkare, blomsterhandel, radio- och tv-affär samt skomakereri
9. Baren
10. Garage för åkerei
11. Vägverket
4. Jämnkraft

15. Rörmøkeri
16. Bank
19. Kiosk
21. Myrrens slöjd
22. Filadelfia
23. Brandstråton
24. Dandrisering
25. Eisör
26. Posten
27. Slakteri
28. Åkerei

29. Bannmorska
 32. Eso bensinmack
 34. Hyreshus + tv-affär
 - 42 (L.37). 1963-1999 = Dalsåna
- 1968 = pensionärslägenheter.
Skola (L.39). 1962 = skola.
1965 = hyreshus.
1970 = badhus.

Bilaga 2: Albert och Thea

1896 – Albert Söderberg föds den 3 augusti på en gård i Oviken som den äldste sonen men nummer tre i en syskonskara av fyra.

1905 – Thea Olsson föds den 29 juli som yngst i en syskonskara av åtta stycken. Hennes första år bodde familjen på en liten gård i Oviken, föräldrarna blev under Theas första år tvungna att sälja gården och flyttade till Brunflo där fadern fått jobb på Gusta stenhuggeri²¹. De flyttade till ett litet hus i Berge, strax öster om Brunflo. Modern var fram tills att Thea fyllt fem år hemmavid. Efter det att mamman började arbeta som hjälpekvinnna fick farmor rycka in med barnpassning.

1907 – Albert 12 år får följa med sin pappa på älgjakt och intresset för jakt och skytte tar i alla fall sin början här för Albert. Ett intresse som skulle hålla i sig livslångt och även generera en del priser i skyttetävlingar.

1913 – Albert flyttar hemifrån och blir dräng på en gård i närheten av Brunflo.

1917 – Albert gör lumpen på Norrlands artilleriregemente, A 4.

1921 – Albert tar körkort och börjar jobba som chaufför.

1926 – Albert och Thea träffas på dans/bjudningsbal.

1928 – Albert är med i sin första travtävling ute på isen vid Myrviken. Albert kommer att vara med och köra häst i många år och som sig bör vinna en del pokaler.²²

1929-12-31 – Albert och Thea förlovar sig.

1930-07-05 – Lördagen den 5 juli 1930 gifter sig Albert och Thea i Ovikens nya kyrka.

1930-07-05 – Albert och Thea flyttar in på Alberts föräldragård. Svärföräldrarna hamnar på undantag. Albert och Thea tar över gården och blir dess nya ägare.

1936 – Alberts pappa dör hastigt i hjärtinfarkt när han hjälper till med vårbruket.

1937 – Efter många år av försök så föds första barnet. Sven-Olof får gossen heta.

1939 – Andra världskriget bryter ut. Albert duger inte åt försvaret då hans dåliga knä sätter stopp för det.

1940 – Dottern Margaretha föds. Döps efter prinsessan Margaretha.

1941 – Alberts mamma somnar in under natten efter att ha drabbats av bältros.

1950 – Sven-Olof 13 år får börja hjälpa till på gården ja hjälp till har han gjort tidigare men nu får han köra traktorn!

²¹ För vidare läsning kring Gusta stenhuggeri, se krigsarkivet.se/default.aspx?id=19299&ptid=0&column=title&value=AB+Gusta+Stenf%C3%B6r%C3%A4dlin.gsverk.

²² För vidare läsning kring Ovalla, se <http://www.ovalla.se/28813755>.

1956-05-20 – Sven-Olof tar studentexamen till föräldrarnas stora glädje. De är mycket stolta över sin son.

1957 – Sven-Olof flyttar hemifrån och börjar på kadettskolan i Ulriksdal.

1958 – Margaretha flyttar hemifrån. Hon har träffat en man. Roland heter han. Dom hyr en lägenhet i Svenstavik.

1960 – Barnbarnet Mikael föds. Sven-Olof och Birgittas barn.

1962 - Barnbarnet Ann-Charlotte föds. Sven-Olof och Birgittas barn.

1963 - Barnbarnet Annika föds. Margarethas och Rolands barn.

1966 - Barnbarnet Sven föds. Margarethas och Rolands barn.

1969 – Flyttar in i pensionärlägenhet vid Dalsätra. Torpet skrivs över på dottern. Albert hade velat att sonen skulle ta över men sonen gör en karriär som militär i Stockholm så det passade inte. Som sig bör så är Albert sedan länge medlem i Ovikens travklubb och när man på våren 1969 började arbeta med Ovikens första travbana på land är han med och hjälper till. ”Våren 1969 påbörjades arbetet med travbanan. Många dagsverken utfördes på frivillighetens väg av klubbmedlemmarna. I februari 1970 beviljade Arbetsmarknadsstyrelsen medel för utförande av en första etapp av travbanebygget. Arbetena fortskred planenligt och den 28 februari 1971 genomfördes den första travtävlingen. En dag med strålande solsken, men sträng kyla och snål västanvind.”²³

1970 - Barnbarnet Mattias föds. Sven-Olof och Birgittas barn.

1975 - Albert är nöjd över flytten på ett vis men inte på ett annat; det positiva är att han inte längre orkar lika mycket och gården är överlämnad till yngre förmågor, det negativa är att det inte blev sonen som tog över gården utan dottern.

Bilaga 3: Beda

1895 – Folke Backlund föds i Klampenborg söder om Sundsvall som yngste son i en syskonskara av 7 med 3 bröder och tre systrar. Pappan arbetar på sågen som finns på ön.

1910 – Beda Larsson föds den 12 juli i Borgen norr om Myrviken som nummer tre i en syskonskara av sju. Familjen ägde och drev ett litet jordbruk. Under vinterhalvåret arbetade fadern i skogen för att dra in pengar till familjen. Bedas barndom var fattig med enkla förhållanden med omsyddade kläder, ensidig kost och tidvis lite mat.

²³ Ovikens travklubb, <http://www.ovalla.se/28813755> (hämtad 2012-03-13).

1911 – Folke får som ung börja arbeta på sågen i Klampenborg men skogen lockar mera och som 16 åring flyttar han till Jämtland och Kinderåsen och börjar jobba i skogen där. Han bor hos sin farbror som tog över hemgården.

1913 – Folke nu 18 år gör lumpen på Norrlands artilleriregemente, A 4.

1914 – Folke inkallad pga första världskrigets utbrott.

1915 – Folke träffar Klara, men något mer än så blir det inte...

1917 – 1923 - Beda gick i folkskola och minns detta som tröttsamma dagar, vägen till skolan var lång och hon och hennes syskon gick både dit och hem. Vägen kunde hon utan och innan. Vägen de gick efter var ingen riktigt väg så det var barnens fötter som trampade upp den. På den tiden var de inte klädda i långbyxor och Beda kan än idag minnas hur det kändes att vara blöt ända upp till knäna under lektionen tills detta självtorkat. Själva skolan var ingen varm plats då det endast eldades med kamin.

1918 – 1920 – Högkonjunktur inom skogsbranschen.

1921 – 1922 – Den högkonjunktur som rått under krigsåren, förbyttes vid årsskiftet 1920-21 i en lågkonjunktur, som lamslog näringslivet. Som en följd härav låg praktiskt allt skogsarbete nere sommaren 1921 och vintern 1922. Det var en hård tid för de familjer som hade sitt livsuppehälle från skogsarbete. Sommaren 1922 hade läget på arbetsmarknaden förbättras något vilket bland annat ledde till att skogsarbetsgivarna planerade för större avverkningar än tidigare.

1922 - På somrarna kämpade Beda och hennes syskon med att gå upp på Berget där familjen hade sina getter och några kor. De bar mjölken hela vägen ner och det var flera byttor åt gången, det kändes i både armar och ben innan de var nere. Beda berättade för sin mor att hon fick ont i ryggen av detta men modern trodde inte att detta var så farligt. Det blev många krämpor, så kan det bli om man inte är frisk och stark innan (ensidig och lite mat). Beda var i de åren att hon skulle ha fått mens, men det kom aldrig. Hon var inte sjuk men inte frisk heller så till slut fick hon komma till doktorn i Berg. Under våren kom ett brev från doktorn där det stod att han ville träffa Beda för att starta en behandling.

- Beda får komma hit när som helst för behandling...

Hennes mamma tyckte inte att hon skulle åka, det var alltför kostsamt. Beda gick länge och tänkte på orden som läkaren skrivit, att hon skulle få komma när som helst.

I vuxen ålder uppsökte Beda läkare igen men då var det alltför sent att göra något, doktors tröstande ord om att ”du är inte ensam” bar hon med sig resten av livet.

1922 – Folke går med i Svenska skogs- och flottarbetarförbundet. Nu måste det göras något åt de usla arbetsvillkor som ”hittentills rådit”! Sitter med i styrelsen i en lokal förening.

1924 - Våren 1924 då Beda gick hos prästen blev hennes pappa svårt sjuk. Beda hinner konfirmera sig innan pappan dör. Beda minns än, med smärt i bröstet, hur hennes mamma bad att Beda skulle springa och hämta farbror Olof då mamman inte ville vara ensam med pappan som höll på att dö. Beda minns hur hon sprang och grät. Detta hände strax innan midsommar då Beda var nyss fyllda 14 år. Bedas äldre bror Mattias, nyss fyllda 20, tar över ansvaret för gården.

1925 - Året efter Beda gått fram och läst började hon arbeta som piga hos Per Karlsa i Gåxåsen. Det var inte långt hemifrån så hon behövde inte flytta. De hon arbetade hos var snälla och det var inte så fasligt långa dagar, det var kväll redan vid klockan sex. Beda kämpade på bra, mest arbetade hon själv i ladugården. Det fanns åtta-tio kor att mjölka och när mjölkningen var klar skulle mjölken separeras och smör kärnas.

1927 – 1930 - Under tre år i sin ungdom blev Beda städslad som piga i en fåbodvall. Hon hade viss hjälp av sin 3 år yngre syster Agnes med att mjölka och utföra småsysslor, huvudansvaret låg dock på Beda. Det fanns 17 kor och 12 getter som skulle mjölkas, av denna mjölk skulle det ystas ost och kärna smör. Arbete var tungt och slitsamt men Beda minns med glädje då de kom till fåboden och hämtade produkterna, husbondfolket blev mycket nöjda när de såg mängden de fått till. Beda trivdes med det hårda men fria livet i fåboden och minns tiden med glädje.

1929 – Beda träffar Folke på dansbanan i Borgvik. Beda är 19 och Folke 35. Tycke uppstår.

1931 – Beda och Folke förlovar sig och 7 månader senare är de gifta (1931-08-09). Det blir en borgerlig vigsel.

1932 – Beda och Folke tecknar tillsammans ett egnahemslån och bygger sig ett Per-Albintorp i Svensåsen söder om Oviken. Två kor och en gris införskaffas. Under de första åren har man tur att kunna få låna häst av en bonde i närheten. Betalningen för lånet av hästen var att bondens hö skulle in först.

1935 – Beda går till doktorn för att undersöka varför hon inte kan bli med barn. Ungdomens svåra år har satt fruktansvärda spår i hennes kropp.

1940 – Beda och Folke tar emot ett finskt krigsbarn. Irja 7 år. Äntligen så får Beda och Folke sin familj till slut. Åtminstone för ett tag.

1945 – Kriget är slut och Irja reser tillbaka till Finland. Sorgen är stor. Men kontakten kommer att hållas länge.

1958 – Bedas mamma dör.

1959 – Irja med sin fästman kommer för att hälsa på Beda och Folke. Dom stannar en hel vecka i det lilla torpet.

1973 – Folke dör 78 år gammal på våren.

1974 – Efter makens död säljer Beda gården då hon känner att hon inte orkar med det slitsamma torparlivet. Hon vill flytta till en av de pensionärslägenheter som finns att hyra i Myrviken. Lägenheterna har alla bekvämligheter som saknades i torpet; eluppvärmda element och rinnande vatten - både kallt och varmt!

1974 – 1975 - Beda fick lite gamla saker sålt till ett yngre par som köpte ett gammalt hus, utan el och vatten, tänk dagens ungdom köper gamla saker och flyttar till ett hus utan bekvämligheter. Det är dessa bekvämligheter som gör att Beda njuter extra mycket av det nya boendet och har särskilt svårt att förstå hur dagens ungdom tänker som flyttar från dessa bekvämligheter. Beda skaffar mycket nytt i det första boende som är henne eget, sparar dock kopparna som hon köpte för sin första lön år 1925, några nya möbler har hon också köpt och har fler nya möbler än gamla.

Beda åker, när tillfälle ges, gärna på bussresor. Hon har de senaste åren besökt Kiruna, Narvik och Öland, tänk hon som för bara några år sedan som längst varit till Sveg en gång på begravning. Att dansa är också Bedas nya passion! Dansbandsmusiken flödar i Bedas lilla lägenhet. Finska krigsbarnet Irja kommer att få ärva Beda när hon går bort, testamentet har hon redan skrivit. I år är det 44 år sedan Beda och Folke gifte sig. Tänk om han hade fått vara kvar i livet tänker hon och torkar en liten tår i ögonvrån.

Bilaga 4: Intervjuer

Hej Björn!

Sänder mina ant. Har ny dator hemma utan ordpgm så jag har skrivit i txtformat. Men det brukar fixa till sig bara man kopierar och håller in i ett ordblandarpgm!

/Anders

Intervju med Siv Jonsson född 32 09 05

Utförd av Björn o Anders 2011 02 01 (Anders ant.)

- Paret som bodde längs västerut hette Tilda och Anton Norin.
- Samtidigt flyttade Brita Danielsson* dit. Hon kunde inte bo kvar hemma, det var kallt, svårt att elda med vet, inget vatten. Det kändes så bra för henne att flyta in. Brita fick för första gången i sitt liv ett riktigt hem som var hennes.
- De flesta kom på hösten när de inte kunde bo kvar hemma i sina kalla stugor. De flesta som bosatte sig i pensionärslägenheterna kom från omoderna hem och hushåll. Nu fick de nära till affären, hade värme, vatten, till och med dusch.
- Brita hade ingen TV. Hon fick till mig för att se på TV ibland.

- Alla som flyttade in i pensionärlägenheterna och i byn kände varandra. Vi kände alla varandra innan bron byggdes (1981).
- Brita var kyrkligt aktiv, hennes bror som hon delat hushåll med en tid var kyrkvärd.
- Jag och Brita kände varandra sedan 1955 då hon oavlönad jobbade med att ta hand om sin syster.
- Hade man mer ordnade förhållanden kom man direkt till Dalsätra (ålderdomshem, nu servicehem).
- Flera ensamman bodde i pensionärlägenheterna.
- Inomhus hade man inte rullator utan en sorts spark i trä. Vi kallade den spark, den såg ut som en spark med ställbar höjd på handtaget med några sprintar och istället för hjul hade den korta trämedar.
- Brita Byman* flyttade in. Hon umgicks med Ester Bengtsson och de två var det fart på.
- Korpen fanns och de hade motionskort som de fyllde i efter sina dagspromenader eftersom man kunde vinna en halsduk eller liknande. Det där tyckte de var livat. De deltog även i vårlunken.
- De ordnade med kaffe och bak och bjöd hem herrarna från området.
- Brita gjorde maskrosvin i galvaniserad kastrull. Det blev inte så gott eftersom vinet tog smak av den galvaniserade metallen varför hon köpte konjak och blandade i.
- De ordnade midsommarfest och surströmmingsfest.
- Brita kom till himmelriket när hon flyttade till pensionärlägenheterna. Hon älskade att dansa, åkte till Orrgården och på årsmöten, troligen för PRO, var det gammaldans.
- Ibland gick Brita hem till Margot och dansade. Brita älskade blommor både ute och inne, hon drev upp fantastiska dahlior.
- De satte päror (potatis) tidigt på våren i mjölkpaket som de hade inne. Senare tog de ut pärorerna och satte om dem i papperspåsar som stod på altanen. På så sätt fick de tidig färskpotatis. Senare fick de hjälp med att gräva små land vid sina altaner att ha potatis i.
- De som kom dit förändrades, de blev modernare.
- Bredvid Brita bodde Rask, han hade bil, (en liten röd). Rask var astmasjuk.
- Myrviken uppgick i Bergs kommun 1972. Det var socialnämnden, som fortfarande kallades fattigvården, som hjälpte de äldre att komma till pensionärlägenheterna.
- De for ofta på pensionärsresor, till Kiruna, Narvik, Öland. Ofta flerdagsresor.
- På 60-talet fanns det något som kallades pensionärslån med vars hjälp äldre kunde renovera sina hus.

Siv frågar sig hur Anton mår.

- Han mår nog inte så bra. Hela livet hade han haft sysslor att göra på gården. Nu ingenting. Kvinnorna klarade det bättre. De fortsatte med sina handarbeten, var socialare och knöt kontakter och pratade med grannar, männen hade lättare att sjunka ihop, bli bittra.
- Det flyttade in en som hette Patrik Paulsson. han var alltid bättre klädd än de andra, i kostym eller kavaj. Han hade varit tjänsteman av något slag, kanske banktjänsteman.
- Kläder. Karlarna hade storväst i vadmal. Den var tjock för att vara varm. Kostym och finare kläder hade karlarna bara i kyrkan eller vid särskilda tillfällen. Hemma hade kvinnorna någon enklare klänning och förkläde, men de piffade till sig och klädde upp sig när de skulle gå ut eller till affären.

Siv reflekterar över klassamhället pensionärerna levte i:

- En kvinna som hela sitt liv varit piga och sett upp till "herrskalet" träffade genom et PROMÖTE en av kommunalpamparna. Efter det mötet sade hon: Han var ju mest som jag.
- När de blev pensionärer suddades de tidigare klassgränserna i någon mån ut.

*I mina anteckningar har jag två olika namn för Brita: Danielsson och Byman. Jag märkte aldrig under samtalet att vi talade om två Brittor, ändå har jag antecknat så.

Lennart Larsson, granne till Siv byggde i området.

Preliminärt återmöte med Siv + någon till ur hennes bekantskapskrets som kan ha bilder med sig sker 1/3

Björns anteckningar:

Intervju med Siv Jonsson, Myrviken. Har bott granne med pensionärlägenheterna under lång tid och arbetat på Dalsätra 1972-1995, med flera olika arbetsuppgifter, sist på kontoret. Född i Åbbåsen 1932-09-05.

I lägenheterna bodde från början Britta Danielsson från Klockarbacken, tidigare arbetat som oavlönat hembiträde hos sin syster. Bodde sedan hos sin bror. Hon brukade hälsa på hos Siv för att dricka kaffe. Bodde i lägenheten längst ned.

Antib och Tilda bodde i lägenheten längst upp, i ett av de husen som flyttades till Jamtli.

Det var mest ensamstående som bodde i lägenheterna. Det var få som hade barn.

Om man kom från mer ordnade förhållanden så flyttade man nog direkt in på Dalsätra. Ett exempel som Siv nämner är en lärarinna.

Det som drev de flesta att flytta till lägenheterna var låg bostadsstandard. Man var tvungen att ordna med ved etc.

De som flyttade om var i de allra flesta fall pigga. Det gick inte om man var rullstolsburen – för trångt. Hade man rullator frågade vi – Siv är tveksam om det fanns sådana 1975. Man hade istället så kallade sparkar i trä som man kunde köra inomhus. Sjukgymnasterna skrev ut sådana. Sparkarna hade ställbart handtag.

Britta Byman och Ester Bengtsson var två aktiva damer som bodde i var sin lägenhet. De var engagerade i korpens ”vårlynk”, en aktivitet där man var ute och gick och sedan fyllde man i hur mycket man gått på ett kort.

De ordnade med kaffebjudning för herrar i grannskapet. Bakade.

Britta Byman gjorde vin i en inkokningsapparat. Det smakade inte så gott men spetsades med konjak. Vin på maskros och eventuellt bär.

Hade man andra aktiviteter?

Det ordnades surströmmingsfest och midsommarfester (inne på Dalsätra)

Det sociala livet gjorde att de som flyttade till lägenheterna levde upp. Många bodde tidigare avsides utan bussförbindelser.

Britta Byman älskade att dansa. Gick på pensionärsdans på Orrgården som kunde ordnas i samband med möten med PRO. Årsmöten eller liknande...

Vad dansade man? Mest gammaldans.

Siv kunde möta Britta när hon skulle besöka Margot som bodde i granngården där de brukade dansa till radion.

Britta Byman älskade blommor, Drev upp fantastiska dahlior. Satte potatis i mjölkkartonger som sedan sattes ut i papperskassar.

Vaktmästarna rensade ogräset mellan plattorna på uteplatserna.

Britta Byman hade en utemöbel i trä.

De som bodde i lägenheterna uppfattade dem som sina egna, inte som att de bodde på en institution. Det var annat inne på Dalsätra som betraktades på ett annat sätt. Det fick Siv höra från flera boende under den första tiden när hon jobbade natt, att det var den sista anhalten.

Man var noga med helg. Man gjorde inget på söndagar. För bönderna var det bara när man måste passa på för att det var rätt väder, t.ex. slätter, som an arbetade på söndagar.

Rask, en litet yngre man som bodde i en av lägenheterna i mitthuset hade bil. Han var svårt astmasjuk. De andra hade ingen bil. Siv minns inte heller att de hade något annat fortskaffningsmedel.

Socialnämnden bestämde enligt Siv vem som skulle flytta in. Hyran var subventionerad(?) Siv är litet osäker på detta men inne på Dalsätra vet hon att hyran sattes i relation till inkomsten/pensionen.

Det var inga som åkte på charterresor. Det var troligare att man åkte på bussresor. Siv minns inte att någon i lägenheterna gjorde det men hon jämför med andra personer i samma generation.

Andra aktiviteter?:

De som bodde i lägenheterna gick inte in på terapin på Dalsätra. Det skedde först på 1980-talet när de fick en ny terapeut.

Man gick på Julbön och sista april (Dalsätra?) Artister som uppträdde på Fröjdholmen kunde göra ett gästspel inne på Dalsätra. T.ex. Thore Skogman.

De som bodde i hus på landsbygden kunde ta ett särskilt pensionärlån för att modernisera bostaden. Sivs svärföräldrar gjorde det(?). Dessa flyttade in i de lägenheter som byggdes litet senare längre ned i backen. Svärfadern tyckte att det blev långtråkigt i lägenheten. Han hade bil och brukade åka ut i skogen eller till gården. Han längtade tillbaka. Dessa lägenheter var större och där bodde fler par. I de små mest ensamstående.

Anton (Norin) var ofärdig. Tilda var det mer fart på .

Hur var det med politik och klassmedvetenhet?

Patrik Pålsson var nog en tjänsteman (bank?). Han var bättre klädd, gick ofta i kavaj. Han var nog från Gärdsta. Avlägset släkt med Siv.

Det vanliga var att männen hade på sig storväst. Kostym bars bara i kyrkan.

Damerna i lägenheterna gick oftast med förkläde till vardags.

Om de gick på byn klädde de upp sig.

Minnesanteckningar; intervju – Ingeborg Månsson 17/11 2010
20101215 AN

Föräldrar: Anton och Tilda Norin

Anton *1895 +1977

Tilda *1901 +1974

- De flyttade in i pensionärsboendet 1970 och var då 70 respektive 69 år.
- De tog med sig det lilla det hade. Totalt hade de inte så mycket saker och använde inget förråd på annan plats.
- Då de flyttade in var draperiet (upphängningsrännan) redan på plats där Antons säng kom att stå.
- De hade TV men de tyckte inte om det, var inget att ha.
- Anton och Tilda bodde tidigare i Billsåsen i ett Per-Albintorp. De hade ett litet jordbruk. Från Billsåsen brukade de cykla på affären. Anton brukade vara ute och promenera innan de flyttade till lägenheten.
- När Anton och Tilda flyttade till Myrviken gjorde de sig av med djuren, de hade få kor mot slutet.
- De tyckte att det kändes bra att flytta till vatten och avlopp, dottern Ingeborg upplever inte att de saknade torpet.
- Pensionärsboendet var helt nytt (nya lägenheter) då de flyttade in.
- Ovanför Tildas säng hände en tavla med naturmotiv, sängen var en bäddsoffa som de köpte då de flyttade in.
- Byrån de hade var köpt på auktion och pappas säng kom från hemma.
- De hade varsina kort på väggen av sig själva i 20-årsåldern.
- Till en början handlade de och lagade maten själva sen beställde de mat via storkök. Anton och Tilda hade hemsamarit, kanske inte varje dag. De fick hjälp med städningen av henne.
- Tilda fick leukemi.
- Från boendet, utsikt upp mot Namn.
- De åt i köket.
- De lyssnade på radion, nyheterna.
- Stickade (från grunden karda – spinna – sticka) innan hon började se dåligt.

- De hade trasmattor vävda av Tilda, när de kom till lägenheten rev hon mattor till dottern.
- Anton läst allt möjligt som han kom över, mest böcker. Tilda var inte intresserad av att läsa.
- De hade postfack
- Telefonen stod på skrivbordet.
- Tvättstugan användes.
- Julgran – väldigt viktigt! Inte så mycket andra julsaker.
- Anton ägnade sig åt småviltsjakt under ”småbarnsåren”.
- Bussresor – Mamma var nog iväg någon gång, minns ej hur det var med pappa.
- De gick inte så mycket mot slutet, de var lite ”stoppliga” (subbliga).
- Anton och Tilda fick lite besök av grannar som de kände innan.

Minnesanteckningar; intervju – Erland, vaktmästare 17/11 2010
20101215 AN

- Erland började arbeta som vaktmästare för pensionärsboenden i Myrviken 1976 och fortsatte med detta i nästan 25 år.
- Asfalt/cementsten, farstukvist i trä, vilobänk till vänster. Betongplattor vid altandörr, litet trappsteg i trä 30*30.
- De ville bredda dörren till toaletten och ta lite av klädkammaren till toaletten för att handikappanpassa. Trångt, tyckte Erland.
- På baksidan bad en del pensionärer vaktmästarna om att plocka bort några av cementplattorna för att kunna göra ett litet land. De som planterade satte lite morötter, sallad, blommor mm. ” En par tanter satte morötter, Svea hade nog en lite plantering med morötter och sallad”.
- Vaktmästarsysslor; rena plattor, klippa gräs
- Några hade på sin uteplats trädgårdsmöbler eller tog bara ut en stol, placerades i större hörnet.
- Förråd under ett av husen
- Allmän trivsel – gick till Dalsätra och åt; speciellt ”ensamgubbar”.
- Rask (sjukpensionär) skötte sig helt själv.

- Avskärmade sängar med draperi, både par och ensamma.
- Inte alla hade telefon, jack fanns dock i hallen i alla lägenheter.
- Jehovas, nasare – vaktmästare och personal på Dalsätra hade uppsikt över längorna. Var någon kvar länge gick de och ”kollade läget”.
- Sven Lemon var som en klocka då han hämtade posten åt alla. Bodde inne på Dalsätra och flyttade ut till längorna.
- Räkningar – släktingar eller föreståndaren hjälpte till
- ”Sitt eget” men nära hjälp på Dalsätra.
- Gemensam tillställning i samlingslokalen (på Dalsätra) med underhållning mm. Mycket revligt som hände för de äldre.
- Terapi – hantverk, slöjd, stickning mm. Julmarknad där förtjänsten gick till förbättringar (oläsligt vad jag skrivit som exempel).
- PRO –Badhuset; möten och gympa. Pensionärgymnastik i samlingsalen med Siri Eldebro.
- Underhållning i samlingslokalen ”Matnässtoschan”, Röda Korset, Politiska föreningar mm som lejde dit underhållning.
- Flytta till ”pensionärlägenhet – hyreslägenhet.
- Några enstaka som tog sig en svängom, ej regelbundet.
- Ej jaga men prat om jakt. ”Sjukpensionären” fiskade mycket vintertid, hade bil.
- Käpp, rollator, cykel, spark, trehjul – fortskaffningsmedel.
- Hemsamarit – några få. Ev, städhjälp. Hjälpt inne från Dalsätra, ej formellt men de kom i alla fall.
- Bergs Hyreshus.

Bilaga 5.

© Carl-Erik Sahlberg/Jamtli

Myrviken, 1951. Benämnes "Filadelfia" och tillhör filadelfiaförsamlingen i Hallen-Oviken. Uppgifter: Carl-Erik Sahlbergs bok "Frikyrka och väckelse i Jämtlands län 1850-1940"

Bild nr: 82X715:3

Källa: Jamtli Bildarkiv

Samling/fotograf: [Sahlberg Carl-Erik](#)

När: [1951](#)

Landskap: [Jämtland](#)

Kommun: [Berg](#)

Socken: [Oviken](#)

By/ort: [Myrviken](#)

Nyckelord:

[Filadelfia](#)

[Frikyrka](#)

[Religion](#)

© AB Flygtrafik/Jamtli

Flygfoto över Myrviken. Frigiven av försvarsstaben. Förlaga till vykort P950. Bild nr: DL969

Källa: Jamtli Bildarkiv

Samling/fotograf: [AB Flygtrafik](#)

När: [ca 1954](#)

Landskap: [Jämtland](#)

Kommun: [Berg](#)

Socken: [Oviken](#)

By/ort: [Myrviken](#)

Nyckelord:

[Flygbild](#)

Samling/fotograf: AB Flygtrafik

När: ca 1954

Landskap: Jämtland

Kommun: Berg

Socken: Oviken

By/ort: Myrviken

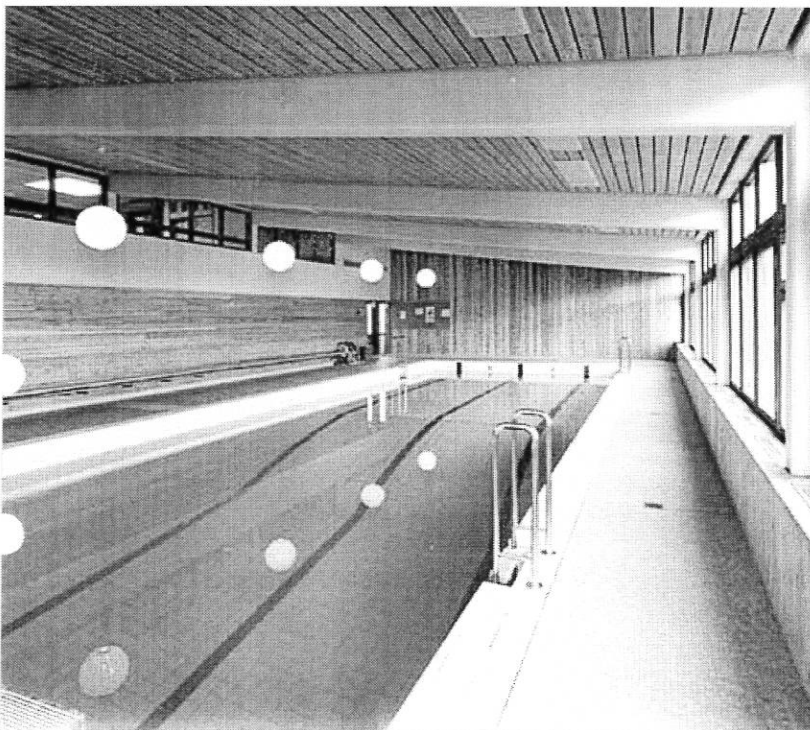
Nyckelord:

Flygbild

© AB Flygtrafik/Jamtli

Flygfoto över Myrviken. Frigiven av försvarsstaben. Bild nr: DL971

Källa: Jamtli Bildarkiv

Samling/fotograf: Hallings Foto

När: 1970-10

Landskap: Jämtland

Kommun: Berg

Socken: Oviken

By/ort: Myrviken

Nyckelord:

Simbassäng

© Hallings Foto/Jamtli

Myrvikens skola, simbassängen, okt 1970. Bild nr: Hlg17613:18

Källa: Jamtli Bildarkiv

© Hallings Foto/Jamtli

Myrvikens skola okt 1970. Bild nr: Hlg17613:2

Källa: Jamtli Bildarkiv

Samling/fotograf: [Hallings Foto](#)

När: [1970-10](#)

Landskap: [Jämtland](#)

Kommun: [Berg](#)

Socken: [Öviken](#)

By/ort: [Myrviken](#)

Nyckelord:

[Skola](#)

[Utbildning](#)

© Hallings Foto/Jamtli

Cykeltävling Storsjön runt, 27 juli 1969. Startnr 1: Kurt Andersson, Klövsjö. Start efter matkontrollen i Myrviken. Bild nr: Hlg3014:1

Källa: Jamtli Bildarkiv

Samling/fotograf: [Hallings Foto](#)

När: [1969-07-27](#)

Landskap: [Jämtland](#)

Kommun: [Berg](#)

Socken: [Öviken](#)

By/ort: [Myrviken](#)

Nyckelord:

[Bensinstation](#)

[Cykeltävling](#)

[Handel](#)

[Idrott](#)

Namn:

[Andersson Kurt](#)

